

Tettstedpakke for tettstedet Bø i Midt-Telemark kommune

Dette er et UTKAST til en tettstedspakke som er basert på forskningsprosjektet 'Tettstedspakker for, attraktiv, inkluderende og klimavennlig stedsutvikling'. Utkastet må behandles og bearbeides i kommunen. En pakke og en del av tiltakene som foreslås vil kreve politiske vedtak og prosesser etter Plan- og bygningsloven.

Innhold

1	Bakgrunn	3
1.1	Om tettstedet Bø	3
1.2	Tettstedpakke for klimavennlig, inkluderende og attraktiv stedsutvikling...	4
1.3	Arbeid med å utforme en tettstedpakke	5
2	Utfordringsbilde og mulighetsrom	7
2.1	Trafikk i sentrumsområdet	7
2.2	Handel og liv i sentrum	10
2.3	Bolig og fritidsbolig	11
2.4	Velferd, inkludering og samarbeid	11
3	Tiltak og indikatorer	13
3.1	Overordnet mål	13
3.2	Temaområde 1: Trafikk i sentrumsområdet	14
3.3	Temaområde 2: Handel og liv i sentrum	16
3.4	Temaområde 3: Bolig og fritidsbolig	18
3.5	Temaområde 4: Velferd, inkludering og samarbeid	19
4	Organisering	21

Forsidefoto: Marianne Knapskog

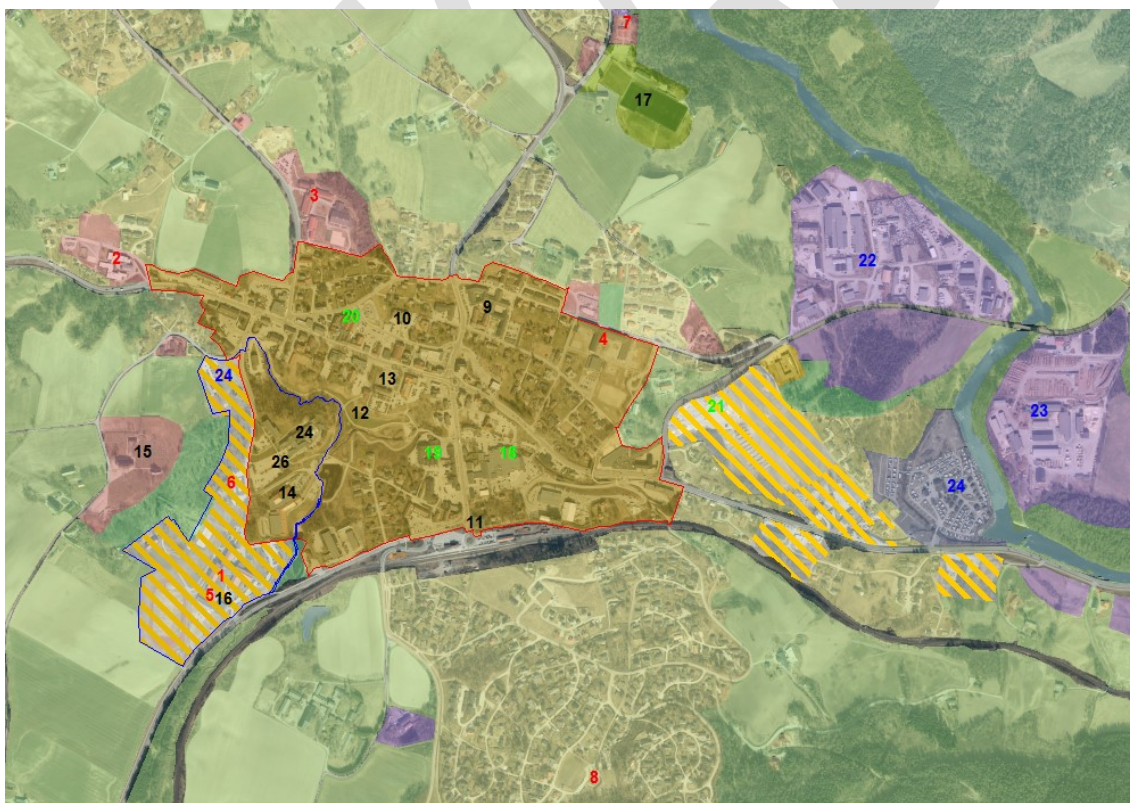
1 Bakgrunn

1.1 Om tettstedet Bø

Bø er det største tettstedet i Midt-Telemark kommune og er definert som regionscenter i Vestfold og Telemark fylke. Bø har campus for en avdeling av universitetet i Sørøst-Norge, og både Telemarksforskning og Bø Sommarland er lokalisert hit. Bø er et viktig handelssted, og er stoppested på Sørlandsbanen. Figur 1 viser oversikt over planstatus og funksjoner i Bø sentrum og områdene rundt.

Antall bosatte i kommunen er 10444, men det er i tillegg rundt 3000 studenter knyttet til universitetet som ikke er registrert i kommunen som innbygger. Midt-Telemark har gjennom mange år opplevd en sterk vekst i folketallet.

Bø kommune og senere Midt-Telemark kommune har allerede gjennomført både en forstudie, og et hovedprosjekt for en bygdepakke. Målet med bygdepakken har vært å oppnå nullvekst i lokaltrafikken i Bø sentrum og å få flere til å sykle, gå og reise kollektivt i og mellom attraktive tettsteder i den nye kommunen Midt-Telemark. Bygdepakka er brukt som eksempel i veikartet for smart-by prosjektet som er laget av DogA og det har fått oppmerksomhet også på nasjonalt nivå. Flere tiltak er blitt gjennomført for sykkel og miljøgatetiltak i Stasjonsveien. I alt har det vært 14 arbeidspakker. Bygdepakka har hatt en prosjektgruppe internt i kommunen, og en arbeidsgruppe og en styringsgruppe der eksterne myndigheter også har deltatt. Det er inngått en partnerskapsavtale med Vestfold og Telemark fylkeskommune og Midt-Telemark kommune i 2020 og i 2021. Hovedprosjektet for bygdepakka varer ut 2021.

Figur 1: Sentrumsavgrensning er vist med rød linje og områdereguleringplan for Campus Bø med blå linje. Boligområder er vist med gult, offentlige formål med rødt, næringsareal med lilla og kombinerte formål med gul skravur. Røde tall er skoler og barnehager, svarte tall er offentlige funksjoner, grønne tall er handelsbygg og blå tall er arbeidsplasskonsentrasjoner.

1.2 Tettstedpakke for klimavennlig, inkluderende og attraktiv stedsutvikling

Pakken skal bidra til å

- etablerere kunnskapsgrunnlag til pågående planarbeid og politiske diskusjoner
- se kommunens sentrumsutfordringer i sammenheng for helhetlige løsninger
- koble sammen politiske vedtak og vedtatte tiltak innenfor ulike områder
- opprette forpliktende faste møtepunkt med andre nivå og andre aktører

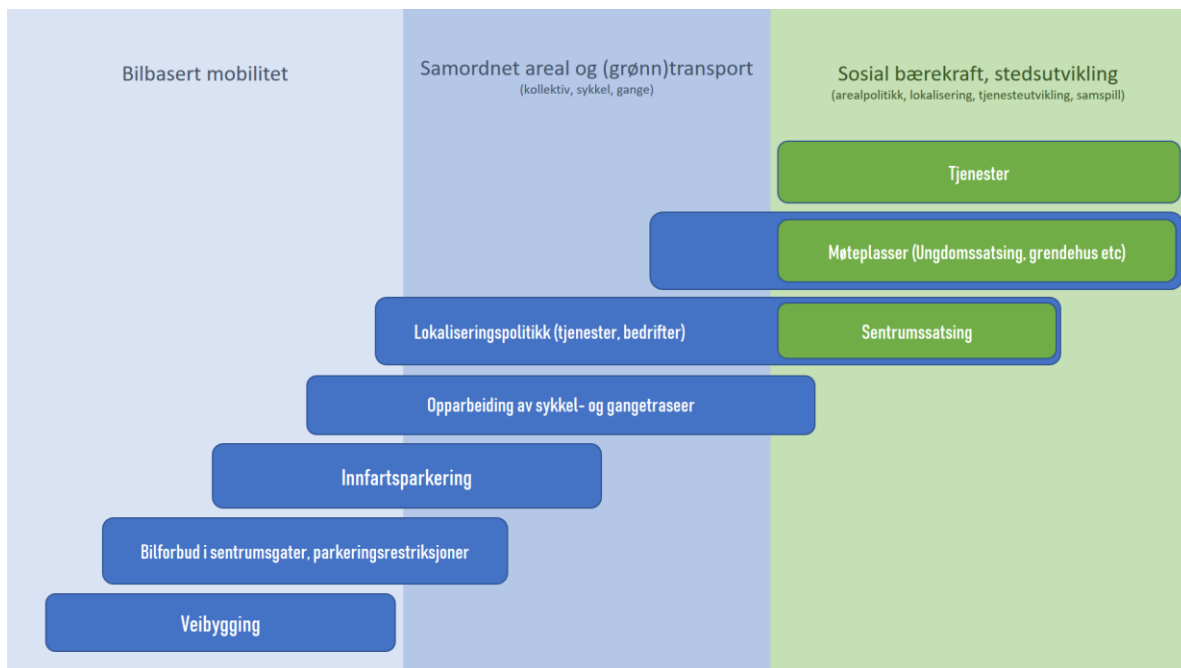
Gjennom pakken legges det opp til samarbeid med andre nivåer (fylke og stat) for

- en bedre forhandlingsposisjon og dialog med nasjonale, offentlige aktører som for eksempel Statens vegvesen
- å finne en samarbeidsarena eller fora som samles med faste intervaller noen ganger per år, som bør lede til forpliktende elementer i etterkant
- å muliggjøre samarbeid mellom jernbanedriver, Bane Nord, Statens Vegvesen, Fylkesmannen og kommune og næring som kan gi raskere prosesser på de prosjektene kommunen har vedtatt
- å inkludere brukergrupper som grendeutvalg, velforeninger, eldreråd og ungdomsråd

Sosial bærekraft er et aspekt som hittil har fått lite oppmerksomhet i andre bypakker og byvekstavtaler. En tettstedpakke har et bredere fokus og skal bidra til mer inkluderende stedsutvikling. Sosial bærekraft er derfor en viktig del av en slik pakke, og pakkestrukturen som er foreslått gjennom forskningsprosjektet har et innsatsområde kalt 'Velferd, inkludering og samarbeid' som spesielt fremhever dette. Her er fokus på samarbeid og kommunikasjon mellom ulike lokale instanser og aktører, samt mellom kommunen og dens innbyggere. Videre i hvilken grad ulike grupper av befolkningen er ivaretatt og opplevelsen av tettstedet som et sted å bo, vokste opp og leve.

Basert på figuren under foreslår vi at tettstedspakkene bør omfatte hele spekteret av problemstillinger fra bilbasert mobilitet til sosial bærekraft og stedsutvikling. Dette innebærer å følge opp statlige forventninger til planleggingen og at kommunene legger til rette for følgende:

- Høy arealutnyttelse i sentrumsområdet gjennom fortetting og transformasjon med kvalitet i omgivelsene, med vekt på arkitektur, byrom, kulturmiljøer, grønnstruktur og andre miljøverdier. Lokalisering av boliger, service, handel og andre arbeidsplass- og besøksintensive virksomheter vurderes i sammenheng med sentrum.
- Utbygging av et godt samferdselsnett.
- Sykling og gange blant annet gjennom trygge skoleveier, gjennom å planlegge for gange og sykling fra sentrum og ut til friluftslivsområder, og gjennom transportløsninger for grupper som er mindre mobile
- En aktiv og helhetlig tilnærming til utvikling av aldersvennlige kommuner.

Figur 2: Fra pakker som omfatter bilbasert mobilitet til sosial bærekraft og stedsutvikling.

Basert på nasjonale og regionale forventninger og mål blir det viktig å utarbeide en tettstedpakke som kan bidra til å svare ut det som er forventet fra staten sin side. Basert på de gjeldende forventningene vil dette være **å skape et sosialt bærekraftig samfunn og et tettsted der det er godt å bo og leve**. Dette innebærer også å støtte opp om bærekraftsmålene.

1.3 Arbeid med å utforme en tettstedpakke

Tettstedpakken er utarbeidet gjennom forskningsprosjektet *Tettstedpakker for attraktiv, inkluderende og klimavennlig stedsutvikling* ([Prosjekt: Tettstedpakker - Transportøkonomisk institutt \(toi.no\)](#)) 2018-2021. Målet med prosjektet var å utarbeide en metodikk for å utvikle tettstedpakker. Tettstedene Geilo ved Hol kommune, Sortland kommune, Stryn kommune og Bø ved Midt-Telemark kommune var samarbeidspartner og case sammen med tilhørende fylkeskommuner. Gjennom prosjektet ble det utviklet en tettstedpakke for alle fire tettsteder.

Tettstedpakken er basert på en rekke undersøkelser som har hatt som mål å beskrive nåværende situasjon med styrker og svakheter for å etablere et utfordringsbilde strukturert rundt fire temaområder: trafikk i sentrum, handel og service, boliger og fritidsboliger, velferd, inkludering og samarbeid. Det ble blant annet utarbeidet et notat om areal-, transport- og sentrumsutvikling som oppsummerte sentrale karakteristika og veivalg. Basert på disse undersøkelsene er mulighetsrommet beskrevet med konkrete tiltak fra strategisk til operasjonelt nivå. Følgende undersøkelser er gjennomført:

- Dokumentstudier
- Intervjuer med en rekke lokale aktører fra politikken, næringsliv, frivilligheten, mv.
- Living Lab (workshop, to stykker) der lokale aktører og råd ble invitert for å diskutere den lokale situasjon knyttet til de fire temaområdene og utkast til en tettstedpakke.
- Spørreundersøkelse per telefon om bruk og opplevelse av sentrum.
- Befaring av sentrum med forskere tilrettelagt av kommunen
- Parkeringsundersøkelse for å kartlegge tilgjengelige plasser i sentrum og bruk av disse på ulike dager og tidspunkt

- Pilot med trafikktegninger via videoregistrering i to av kommunene (Stryn og Midt-Telemark)

Basert på undersøkelsene har vi definert hvordan en tettstedspakke bør utformes som vist i Figur 3. Den er tenkt bestående av et omforent mål og visjon som viser hva man skal med pakken og hvor man vil, samt tre hoveddeler:

- beskrivelse av utfordringer og mulighetsrom
- beskrivelse av organisering av tettstedpakken
- beskrivelse av tiltak og indikatorer for å følge utviklingen og resultater

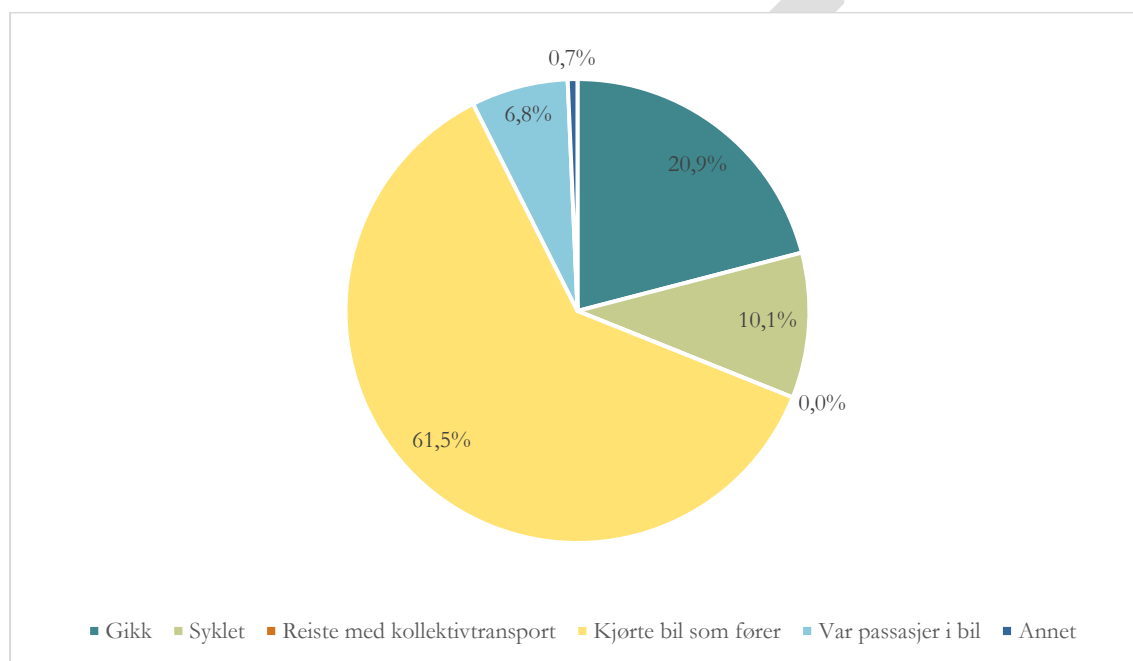
Figur 3: Innhold i tettstedspakke

2 Utfordringsbilde og mulighetsrom

Beskrivelse av utfordringsbildet er basert på spørreundersøkelse, kartlegginger, Living lab 1 og intervjuer gjennomført i 2019. Resultater fra pilotarbeid som er gjennomført 2019-2020 er også brukt i utarbeidelsen av utfordringsbildet.

2.1 Trafikk i sentrumsområdet

Reisemiddelfordeling fra spørreundersøkelse i 2019 viser at bilen er dominerende i Bø kommune (Undersøkelsen ble gjort før sammenslåingen til Midt-Telemark kommune). Ingen av de 150 som spurt hadde brukt kollektivtransport sist de reiste til sentrum. Litt over ti prosent syklet og litt over 20 prosent gikk. Resten var passasjerer eller reiste på annen måte til sentrum.

Figur 4: Transportmiddelfordeling 2019. Kilde: Spørreundersøkelse.

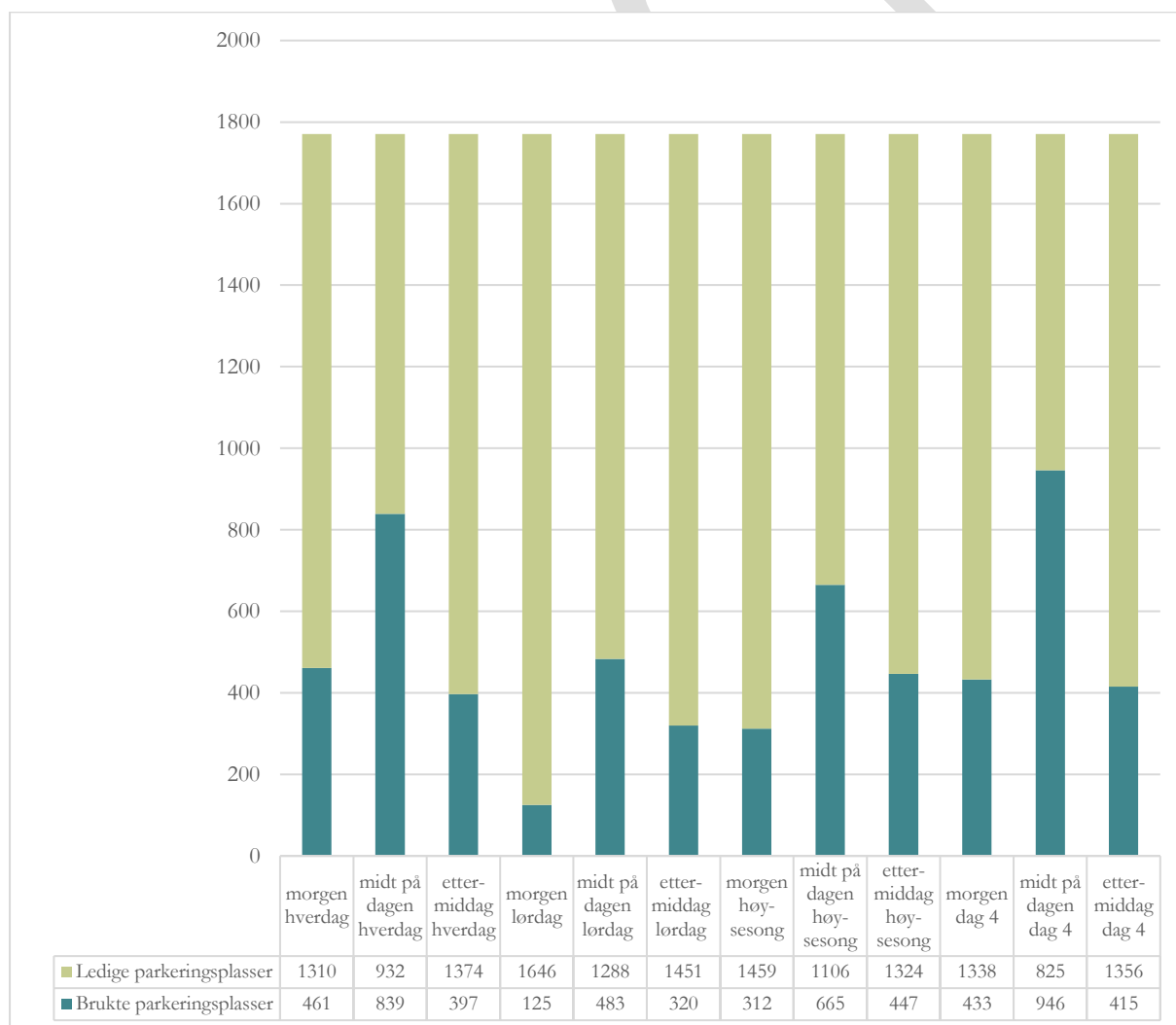
I spørreundersøkelsen kommer det også frem at befolkningen er delt når det kommer til sykling. 51 prosent ja på at de iblant bruker sykkel i sentrum og 49 prosent svarer nei. Gjennom intervjuene kommer det frem at det er lokale diskusjoner om tilretteleggingen til sykkel og flere nevner at de mener det legges for stor vekt på å få innbyggerne til å sykle mer. Videre arbeid med sykkel bør derfor legge vekt på å dempe konflikten knyttet til sykkeltiltak ved å informere om tiltak og mobilitetsrådgiving, for eksempel ved oppstart av kampanjer.

Gange har ikke kommet frem som tema i intervjuene, men spørreundersøkelsen viser at gangandelen er dobbelt så stor som sykkelandelen. Nesten 87 prosent er helt eller delvis enig i gangarealene i sentrum er godt utformet og gode å gå på. Det samme gjelder for om det er trygt å krysse gater med biltrafikk. Nesten 63 prosent er helt eller delvis enig i at det er nok benker i sentrum. For gående vil det derfor være viktig å opprettholde det gode utgangspunktet for gange og jobbe videre med hvordan gangandelene kan økes med for eksempel kampanjer, og ved å sikre gode koblinger og ruter for gående til sentrum fra omliggende boligområder.

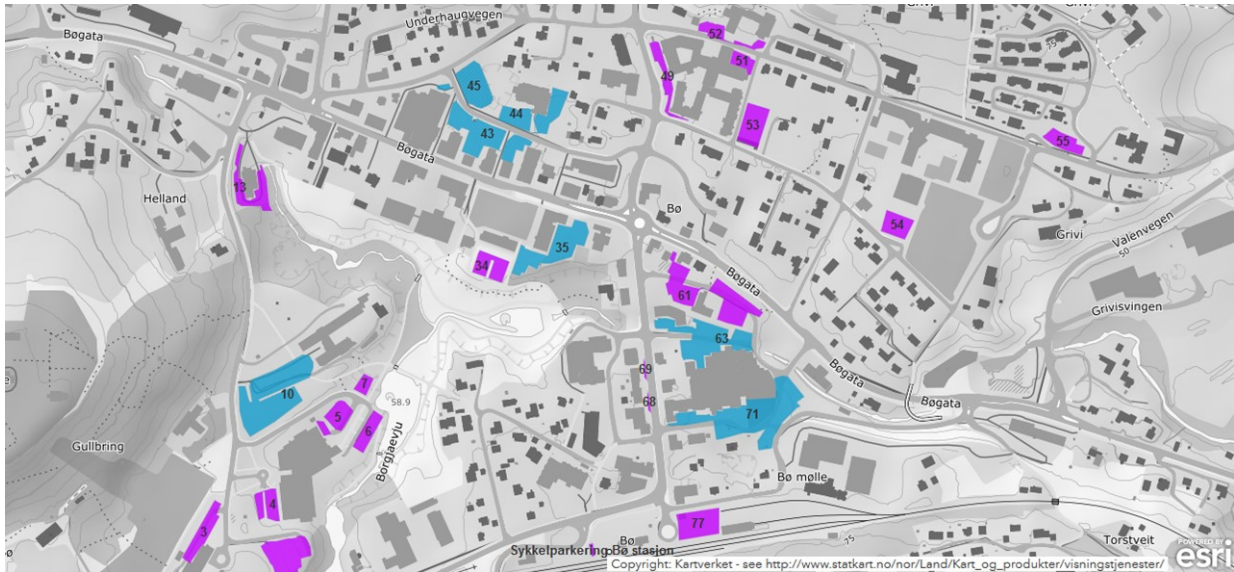
Spørreundersøkelsen hadde også noen spørsmål om parkering sist de besøkte sentrum. Siste gang de som be spurt hadde vært i sentrum hadde 41 prosent stått på en plass, 28 prosent på to plasser, 19 prosent på tre plasser, tre prosent på fire plasser, tre prosent på fem plasser og to

prosent seks plasser eller mer (resten svarte vet ikke). På spørsmålet om de opplever at parkering tar opp for mye plass i sentrum svarte 18 prosent at de er helt enig eller delvis enig i det. Ni prosent er verken enig eller uenig, 12 prosent er delvis uenig og 59 prosent helt uenig (resten svarte vet ikke). Svarene på spørsmål om betalingsparkering i sentrum ville bidratt til en bedre organisering av parkering følger samme mønster, åtte prosent er helt enige eller delvis enige, seks prosent er verken enige eller uenige mens 13 prosent er delvis uenige og 70 prosent er helt uenige (resten svarte vet ikke).

Mye areal som går med til parkering i Bø sentrum. Parkeringsstall fra kartlegging av 1771 parkeringsplasser (en bil=en parkeringsplass) i sentrum viser at det svært god parkeringsdekning uansett tid på døgnet, dag eller sesong. Figur 5 viser en oversikt over ledige parkeringsplasser og brukte parkeringsplasser i bruk morgen, midt på dagen og ettermiddagen på en hverdag, lørdag, i høysesong og ved studiestart (dag 4 i figuren). Figur 5 viser plasseringen av parkeringsplassene. Parkeringsregistreringene ble gjort av kommunen og det vil være mulig å bygge videre på denne kartleggingen i årene som kommer for å se på endringer. At så mange plasser til en hvert tid står ledige indikerer et potensiale for omdisponering av areal til andre sentrumsformål uten å minske biltilgjengeligheten. Dette bør kommunen jobbe videre med i samarbeid med private aktører samtidig som situasjonen overvåkes.

Figur 5: Parkeringsregistreringer 2019. Kilde: Parkeringskartlegging.

Figur 6: Plasseringen av de 1771 parkeringsplassene som er blitt kartlagt i sentrum. De rosa er offentlige parkeringsplasser men de blå er private parkeringsplasser. Kilde: telle-parkeringsapp, Esri.

Andre hovedpunkter fra undersøkelser og intervju for trafikk i sentrumsområdet inkluderer

- Sikre trygg skoleveg gjennom sentrum
- Manglende tilrettelegging for gange og sykkel i sentrum
- Trenger kunnskap om vintervedlikehold, for eksempel for å få til mer vintersykling
- Trenger håndbok om «lettstelte gater» i bygder
- Jobbe med å endre reisevaner blant studenter og skolebarn (hjertesoner)
- Jobbe med organisering av parkering og parkeringsvaner
- Hvordan styrke kollektivtransporten
- Sette i gang kampanjer og deleordninger for bil og sykkel, f.eks. «sykle til jobben», Bilfri dag i Bø, sykkelbygda
- Forsterke gatepreg (selv om det er riksvei) i Bøgata

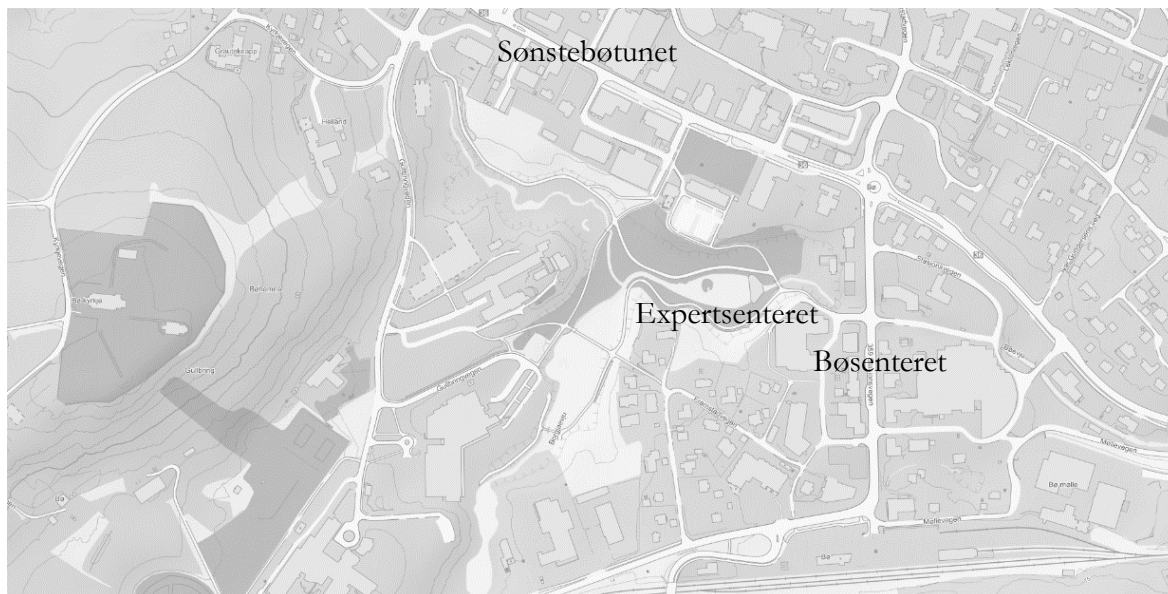
Det er satt opp et mobilitetspunkt på Bø stasjon med utleie av elsykkel og elbil. Erfaringer fra gjennomføring av pilot viser at det er viktig at flere samarbeidspartnere går sammen om mobilitetspunkt for å sikre stabil og langsiktig drift. Piloten vil videreføres. Partene i Midt-Telemark, BaneNOR, GoAhead og Move About anbefaler å starte opp et prosjekt for å finne veien lokalt, for å sikre langsiktig drift.

I prosjektet har det også blitt prøvd ut en pilot med bestillingstrafikk. HentMeg-tilbudet er en ny måte å tilby kollektivtrafikk på, en løsning Vestfold og Telemark fylkeskommune har fått låne av mobilitetselskapet Kolumbus i Rogaland. Passasjerer bestiller bussen på nett hentmeg.no eller via et kundesenter og blir henta innenfor åpningstiden, og kjørt dit de vil fra definerte holdeplasser innenfor HentMeg-sonen. Sonen er tilsvarende område som bussen tidligere dekket, med utvidelse til Telemarkshallen hele året og Beverøya camping på sommeren. Tilbudet gjelder fra kl. 06.45 kl. 20.00 om kvelden på hverdager, inkludert lørdager og søndager i sommermånedene. Kunden betaler ordinær bussbillettpris. Til tross for nedgang i passasjertall vil fylkeskommunen fortsette piloten også i 2021. Reisedag vil tilskrives usikkerhet og skepsis til ny ordning og covid-19. Fylkeskommunen ønsker å fortsette for å se om man kan lykkes med å øke passasjertallet, før avgjørelse om varig ordning.

2.2 Handel og liv i sentrum

Bø sentrum er regionsenter i Midt-Telemarkregionen og er definert som dette i Regional plan for samordna areal og transport for Telemark 2015-25 (Telemark fylkeskommune 2014). Bø har et godt handelstilbud og høy omsetning i detaljhandelen. Bø fungerer som handelssentrum for en større region.

Handelen i Bø sentrum er i hovedsak konsentrert til Bøgata og Stasjonsvegen og i de tre kjøpesentra inne i sentrum: Bøsentret, Sønstebøtunet og Expertsenteret. Figur 7 viser at Bøsentret og Sønstebøtunet ligger i hver sin ende av sentrum. Det er ikke etablert kjøpesenter utenfor sentrum eller eksternt (stor)handelspark, men byggevare og Biltema er etablert i Bø handelspark rett på utsiden av Bø sentrum.

Figur 7: De tre kjøpesentrene i Bø sentrum. Bakgrunnskart fra norgeskart.no

Resultater fra spørreundersøkelsen viser at 78 prosent er helt enig eller delvis enig i påstanden 'jeg liker å oppholde meg i sentrum' mens 11 prosent er verken enig eller uenig og 10 prosent er delvis uenig eller helt uenig (resten ønsker ikke svare). 84 prosent er treffer ofte kjente i sentrum.

Hovedpunkter fra undersøkelser og intervju viser at sentrumsgrensen stadig står under press. Det blir påstått at ledig areal i sentrum er vanskelig å utnytte på grunn av dårlig samarbeid mellom grunneiere. Det mangler regionale og statlige virkemiddel for å iverksette tiltak og planer. På tiltaksnivå blir det påpekt behov for gode møteplasser og mer grønt og noen steder dårlig vedlikehold. Bø har heller ikke offentlig toalett.

Det finnes kunnskap om Bø gjennom handelsanalyser, studentmeldingen og fra utredning om Miljøgate. Det er fortsatt kunnskapsmangel knyttet til hvordan handelen utvikler seg og kva som er konsekvensen av netthandel.

Ressurser Bø sentrum kan spille på er ett kompakt sentrum, gode handelsopplevelser og god service. Ungdommen er en ressurs som kan endre handlingsmønster hvis det skapes møteplasser for unge som supplerer Gullbring, Sandvoll, skateparken, volleyballbane og oppfordrer til å bruke sentrum. Samarbeidet med studentene og USN kunne vært bedre utnyttet. Barneskole, sjukeheim, VGS, USN er lokalisert innenfor lite område og det burde være mulig å få til bedre samhandling, bygge ned barrierene mellom USN og lokalsamfunnet. Lag og foreninger kunne bruke kantina på Bø sjukeheim. Det samme gjelder for Evjudalen, den kan brukes mer av alle på forskjellige måter. Det kan også med fordel sees på annen bruk av tomme butikklokaler, og

kunstnerne bør få plass i sentrum (felles atelier, utsalg) i tillegg til andre grupper som rånerne, handlende, gående og syklende også må sees som en del av bygdebildet i sentrum.

Det kommer frem i intervjuene og Living lab for å få dette til må man lokalt være tro mot planene som er vedtatt blant annet for å gi forutsigbarhet til næringslivet. Det blir spesielt viktig å holde på et kompakt sentrum. Det blir viktig å unngå spreiring av handelen. I intervjuene er det både fra næringslivet sin side og kommunens sin side lagt vekt på at det er noe samarbeid. Samarbeidet mellom næringslivet og kommunen er likevel avhengig av at noen husker å invitere næringslivet inn og at næringslivet stiller opp når de blir invitert. Sentrumsringen fungerer per nå bedre enn før som samarbeidspartner med kommunen. Kommunen legger vekt på at de ønsker en gårdeierforening for å få et bedre og mer forutsigbart samarbeid med en samlet part.

2.3 Bolig og fritidsbolig

En fortetningsanalyse for Bø sentrum fra Rambøll i 2016 viser at det er tydelig potensiale for å fortette eksisterende boligområde i sentrum og for fortetting med kombinerte formål næring, forretning og bolig i sentrumskjernen. De aller fleste skoler, barnehager, offentlige bygg, handelsbygg og konsentrasjoner av arbeidsplasser ligger innenfor en radius på en kilometer fra rundkjøringen i Bø sentrum. Hovedpunkter fra undersøkelser og intervju omfatter for bolig og fritidsbolig.

- Mange eldre flytter til Bø fra omlandet, men lokalt er man redd for at det kan bli en for homogen aldersgruppe i sentrum.
- Støyproblemer og utfordring med trafikkmengden langs Stasjonsvegen og Bøgata
- Sentrum er omgitt av dyrka mark som begrenser utbyggingsmulighetene
- Ikke bygge ut bygge områder som ligger for langt fra sentrum (for eksempel Bergenåsen)
- Høyt prisnivå i sentrum i forhold til områdene rundt
- Eiendomsstruktur og mangel på gårdeierforening for å utnytte sentrumsområdet bedre
- Konsentrere studentboligene til campus og sentrum
- Legge til rette for å leve som småbarnsfamilier i sentrum, tryggere for gående

Det kommer frem at det trengs mer kunnskap om hvorvidt det stemmer at det er mange eldre i Bø sentrum (kunnskap om aldersfordeling i sentrum), og om årsaker til at barnefamilier ikke bosetter seg i sentrum. Det bør sees på hvordan det kommunale virkemiddelapparatet kan brukes for å lykkes med ønskede boligutviklingen. Generelt sett trengs mer kunnskap om tilflytterne inkludert betalingsvillighet, alder, ønsket boform.

Ressurser Bø kan spille på er spesielt Husbanken og Distriktssenteret, eiendomsutviklere, grunneiere, eiendomsmeglere og studenter. I pakke arbeidet foreslås det å fortsette å regulere rammer for boliger for småbarnsfamilier i sentrum og å slutte å regulere eneboligtomter utenfor sentrum selv om det er uenighet om det siste. Videre bør foreslås det fortsatt å være lojal mot planer for å få forutsigbarhet. Å satse på piloter i samarbeid med Husbanken kan være en mulighet for nyskaping for boligtyper og boligformer. Det blir viktig å følge opp hvordan få til gode boliger i sentrum og fortetting.

2.4 Velferd, inkludering og samarbeid

Hovedpunkter fra undersøkelser og intervju viser at mye fungerer bra i Bø, men det er kanskje dette temaet man er kommet kortest med. Det tilbakevendende teamet, som også er nevnt under handel og liv i sentrum, er at det mangler en gårdeierforening. Det gjør at næringslivets aktører oppleves som passive og ukoordinerte. Sentrumsringen skiller seg ut, og her har det blitt mer forutsigbarhet etter hvert. Kommunen blir sett på som flink til å invitere inn selv om dette noen ganger er personavhengig. Det er en opplevelse av at teknisk etat fungerer godt i møtet med eksterne. Det er også et godt aktørsamarbeid gjennom bygdepakka. Bygdepakka har videre

bidratt positivt med informasjon om organisatoriske forhold, og har vært avgjørende for samarbeid om pilotene.

Grunnen til at det lokalt fremheves at grunneiere og gårdeiere må med er også for å vise det økonomiske potensialet i sentrum. Sentrum skal være for alle, inkludert omkringliggende boligområder. Det betyr at også grendelagene bør tas inn i en eller annen slags forum for sentrumsutvikling.

Bygdepakkestrukturen har ifølge intervjuene fungert godt. Det kan være viktig å styrke bygdepakkestrukturen ved å synliggjøre samspillet mellom det offentlige, private, frivillige, media og kunnskapsmiljøene men også ved å formalisere partnerskapet.

3 Tiltak og indikatorer

3.1 Overordnet mål

Utgangspunktet for å definere overordnet mål er hvordan tettstedet kan bidra til utvikling av klimavennlige, attraktive og inkluderende tettsteder. Basert på nasjonale og regionale forventninger og mål om å skape et sosialt bærekraftig samfunn kan en tettstedpakke bidra et tettsted der det er godt å bo og leve som støtter opp om bærekraftsmålene. Fra Vestfold og Telemark fylkeskommune er bærekraft og befolkningsvekst viktige mål for en pakke. Bygdepakka har hatt nullvekstmålet som overordna mål. For Bø kan dette kombineres til:

Målet med tettstedspakke Bø/ bygdepakke Midt-Telemark er å skape et sosialt bærekraftig samfunn og et tettsted i vekst der det er godt å bo og leve uten vekst i den private biltrafikken i sentrum.

Det er viktig å forankre målet for tettstedspakken hos alle som deltar. For hver periode bør målet diskuteres og eventuelt justeres.

For Midt-Telemark, som allerede har vært igjennom en pakkeperiode, er det viktig å satse på samarbeid og kampanjer.

For hvert temaområde er det definert sentrale spørsmål. Delmålene er basert på de sentrale spørsmålene. Tiltakene som listes opp i tabellene gjelder for pakkeperioden som bør være fire år (samme som kommuneplanen). Vi foreslår å holde dette til to til tre tiltak innenfor hvert tema. Tiltakene er en blanding av tiltak som er allerede er vedtatt og nye tiltak. Det bør gjennomføres en prosess for å finne de riktige tiltakene, men tiltakene i listen er de vi har kommet frem til via forskningsprosjektet og bør være utgangspunktet for diskusjonene. Selv om mye er gjort for trafikk i sentrumsområdet er dette fremdeles en viktig del av pakken.

I pakkeperioden er det viktig med videre kunnskapsbygging:

- Fortsette med å samle inn data til indikatorer (det er indikert under hvert temaområde hvilke data som trengs) og vurder om det er flere indikatorer som bør inkluderes samlet sett en gang per periode.
- Lage et undersøkelsesopplegg gjennom 'bedre kommune' der kommunen allerede deltar og betaler for undersøkelser. Undersøkelsene bør omfatte reisevaner.

Indikatorene tar utgangspunkt i datasett som allerede finnes og er tilgjengelige for bruk. Disse foreslås som hovedindikatorer. Det foreslås også noen tilleggsindikatorer der datakildene ikke er enkelt tilgjengelige eller det må samles inn data. Dette dokumentet inneholder til sammen 22 forslag til indikatorer som kan brukast til å følge med på måloppnåelse i arbeidet. Kommunen må selv plukke de indikatorene som har størst lokal relevans. Det vises til egen indikatormanual for mer informasjon om de enkelte indikatorene og hvordan de er vurdert.

3.2 Temaområde 1: Trafikk i sentrumsområdet

På lang sikt skal tettstedpakken oppnå:

- Et solid og oppdatert kunnskapsgrunnlag for trafikk i sentrumsområdet
- En oversikt over hvordan reisevanene utvikler seg over tid for å sette inn best mulig tiltak
- At flere lar bilen stå (litt oftere) og heller sykler og går til og i sentrum for bedre folkehelse og dempe konflikten knyttet til sykkeltiltak
- Et kollektivtilbud som dekker behov til besøkende, eldre og unge og de som lever uten bil
- En aktiv parkeringspolitikk for sentrum

Tiltak i første pakkeperiode (på kort sikt)

Delmål basert på sentrale spørsmål	Tiltak i pakkeperioden	Innhold i tiltak	Finansiering (behov og kilder)
Få godt og oppdatert kunnskapsgrunnlag for trafikk i sentrumsområdet	Vurdere kunnskapsbehov	- lage en oversikt over data og analyser - diskutere utredningsbehov i perioden - lage en oversikt over finansieringskilder (interne og eksterne)	Behov for finansiering og spleiselag for datainnsamling og analyser avklares mellom partene. Det søkes om eksterne midler der det er mulig.
Få bedre kunnskap om reisevaner for trafikken i sentrumsområdet over tid	Utvikle en indikator for reisevaner	Sammenstille: - ÅDT fra slynger SVV legger ut - registrering av parkering - reisevanespørsmål inkluderer i spørreundersøkelse fra bedrekommune.no - tellinger av gående og syklende - undersøkelser av reisevaner til jobb og skole i forbindelse med kampanjer - vurdere å gjennomføre flere videotellinger av kjørende dersom resultat fra pilot anbefaler gjentakelse	- slynger bør finansieres av SVV, plassering diskuteres i arbeidsgruppa - registrering av parkering bør gjøres av kommunen - spørreundersøkelse finansieres gjennom bedrekommune.no deltakelse - tellinger av gående og syklende må avklares - undersøkelser i forbindelse med kampanjer søkes gjennomført som del av kampanjen
Få flere til å la bilen stå og heller sykle og gå til og i sentrum	Delta aktivt og støtte opp om kampanjer og andre tiltak for å endre reisevaner i sentrum	- delta i kampanjer organisert av andre aktør (eksisterende og nye) - informere om nye sykkeltiltak - mobilitetsrådgiving ved oppstart for de nye sykkel løsningene og HentMeg - fortsette samarbeid med eksterne aktører om el-sykling og kjøp av sykkel hvis mulig - koble mot trafikksikkerhetsplan	- bli med på nasjonale tiltak og aksjoner - søke om eksterne midler til sykkeltiltak og el-sykling
	Vurdere mobilitetspunkt som permanent løsning	- jobbe videre med pilotsatsing på mobilitetspunkt	Avklares mellom partene. Det søkes om eksterne midler der det er mulig.

Sette i verk permanent kollektivløsning	Utvide hent-meg løsningen med andre hente og bringe funksjoner	- følge opp pilotprosjekt - utvide med hente- og bringe funksjoner for fritidsaktiviteter	- primært fylkeskommunen - undersøke muligheten eksterne midler for finansiering av tilleggsfunksjoner

Indikatorer for trafikk i sentrumsområdet

Hovedindikatorer:

Indikator	Kilde
T1: Biltrafikk gjennom sentrum (ÅDT)	Trafikkdata.no
T2: Sykkeltrafikk gjennom sentrum (ÅDT)	Trafikkdata.no
T3: Andel av kommunale veger tilrettelagt for sykkel	KOSTRA

Tilleggsindikatorer:

Indikator	Kilde
Reisevaner GSKB	Oppdrag, SVV
Andel gjennomgangstrafikk	Kartlegging
Andel sykkelreiser	Kartlegging
Inn- og utpendling	SSB
Andel kollektive arbeids- og fritidsreiser	Busselskap, FK
Dekning sentrumsparkering	Kartlegging
Tal trafikkulykker	SVV
Opplevd trygghet i trafikken	Barnetråkk, eldretråkk, folketråkk
Andel el-biler	Kartlegging
Luftkvalitet	NILU

3.3 Temaområde 2: Handel og liv i sentrum

På lang sikt skal tettstedpakken oppnå:

- Godt og oppdatert kunnskapsgrunnlag for handel og liv i sentrum
- Riktig avgrensing av sentrum
- Legge til rette for handel og arbeidsplasser i sentrum
- Oversikt over eksisterende bygg i sentrum for å styrke sentrumutviklingen (f.eks. kontorfellesskap for hjemmekontor, gründervirksomhet og kunstnerfellesskap)
- Bedre koordinering og samarbeid i sentrum (se også temaområde 4)

Tiltak i pakkeperioden (på kort sikt)

Delmål basert på sentrale spørsmål	Tiltak i pakkeperioden	Innhold i tiltak	Finansiering (behov og kilder)
Ha godt og oppdatert kunnskapsgrunnlag for handel og liv i sentrum	Vurdere kunnskapsbehov	- lage en oversikt over data og analyser - diskutere utredningsbehov i perioden - lage en oversikt over finansieringskilder (interne og eksterne) - se på utvikling med utgangspunkt i sentrumsavgrensing	Behov for finansiering og spleiselag for datainnsamling og analyser avklares mellom partene. Det søkes om eksterne midler der det er mulig.
Legge til rette for handel og arbeidsplasser i sentrum	Følge opp arealbruk og tiltak fra vedtatte planer og andre vedtak	- Skaffe oversikt over hva som er vedtatt - videreutvikle samarbeid campus Bø og forskningspark - videreutvikle sentrum	Innarbeide i saksbehandlingsrutiner
Oversikt over eksisterende bygg i sentrum	Lage en database over bygg	- oversikt over ledige bygg fra kommune og næringsliv - oversikt over virksomheter som trenger bygg fra kommune og næringsliv	Innarbeide enten i saksbehandlingsrutiner eller kommunedelplan for sentrum
Bedre koordinering og samarbeid i sentrum	Etablere gårdeierforening	Se temaområde 4 Kontaktorgan i plansaker	

Indikatorer for handel og liv i sentrum

Hovedindikatorer:

Indikator	Kilde
H1: Grønne areal i tettstedet	Statistikkbanken 10810
H2: Omsetning per innbygger i detaljhandel	Statistikkbanken 05361
H3: Tall på tilsatte i handel og service	Kartløsning SSB
H4: Andel som jobber i sentrum	SSB
H5: Norsk kulturindeks	Kulturindeks.no
H6: Bruk av kulturtilbud	Kulturindeks.no
H7: Besøkstall i kulturhuset	Årsmelding

Tilleggsindikatorer:

Indikator	Kilde
Opplevd trivsel i sentrum	Oppdrag

Bruk av lekeplasser, nærmiljøanlegg og idrettsanlegg	Barnetråkk, kartlegging, anleggsregister
Bruk av byrom/møteplasser	Barnetråkk, folketråkk, oppdrag
Kjøpekraft (velferdsnivå)	SSB
Tomme forretningslokaler	Oppdrag
Arbeidsplassutvikling i sentrum	Oppdrag
Tall på serveringssteder	Kartlegging

3.4 Temaområde 3: Bolig og fritidsbolig

På lang sikt skal tettstedpakken oppnå:

- Godt og oppdatert kunnskapsgrunnlag for bolig og fritidsbolig
- Bærekraftig boligpolitikk for Midt- Telemark
- Gode boliger og fortetting i sentrum
- Oversikt over virkemidler for å stimulere til mer boligbygging (generelt og i sentrum)

Tiltak i pakkeperioden (på kort sikt)

Delmål basert på sentrale spørsmål	Tiltak i pakkeperioden	Innhold i tiltak	Finansiering (behov og kilder)
Ha godt og oppdatert kunnskapsgrunnlag for bolig og fritidsbolig	Vurdere kunnskapsbehov	- lage en oversikt over data og analyser - diskutere utredningsbehov i perioden - lage en oversikt over finansieringskilder (interne og eksterne)	Behov for finansiering og spleiselag for datainnsamling og analyser avklares mellom partene. Det søkes om eksterne midler der det er mulig.
Gode boliger og fortetting i sentrum	Lage utgangspunkt for strategi	- kartlegge behov både spredt og sentralt - gode løsninger for boligbygging - få oversikt over hva som er gjort - kartlegge mulighet for å igangsette en pilot med Husbanken eller lignende for neste pakkeperiode	Det søkes om eksterne midler der det er mulig.

Indikatorer for bolig og fritidsbolig

Hovedindikatorer:

Indikator	Kilde
B1: Befolkning etter kjønn og alder	Statistikkbanken 04362
B2: Andel eldre over 70/80 år	Kartløsning SSB
B3: Bosatte pr. km ² tettsted	SSB
B4: Boligtype	Statistikkbanken 11508
B5: Tetthet av boliger	Kartløsning SSB
B6: Tetthet av fritidsboliger	Kartløsning SSB

Tilleggsindikatorer:

Indikator	Kilde
Beboere per husstand etter bygningstype	Statistikkbanken 11509
Andel aldersvennlige boliger	Kartlegging, metode Husbanken?
Bostedsattraktivitet	Oppdrag
Boligbehov/ -preferanser	Oppdrag
Andel tomme hus i sentrum (ikke bebodde boliger og fritidshus)	Kommunen, oppdrag
Tall på tilgjengelige sentrumsboliger	Kommunen, SSB
Flyttemønster	SSB

3.5 Temaområde 4: Velferd, inkludering og samarbeid

På lang sikt skal tettstedpakken oppnå:

- Godt og oppdatert kunnskapsgrunnlag for velferd, inkludering og samarbeid
- Forankring til kommuneplanen, kommunedelplaner, temaplaner og arealstrategi både politisk og tverrsektorielt i kommunens organisasjon
- Godt samarbeid og samskaping mellom kommune, næringsliv, frivilligheten og andre aktører
- God dialog med innbyggerne og god medvirkning og samskaping
- God kobling mellom folkehelse og stedsutvikling
- Samarbeid og forpliktelse mellom private og offentlige organisasjoner på tvers av i nivå i pakkeløsningen

Tiltak i pakkeperioden (på kort sikt)

Delmål basert på sentrale spørsmål	Tiltak i pakkeperioden	Innhold i tiltak	Finansiering (behov og kilder)
Ha godt og oppdatert kunnskapsgrunnlag for velferd, inkludering og samarbeid	Vurdere kunnskapsbehov	- lage en oversikt over data og analyser - diskutere utredningsbehov i perioden - lage en oversikt over finansieringskilder (interne og eksterne) - kartlegge kommunale møtepunkt og rutiner, og hvem som deltar der	Behov for finansiering og spleiselag for datainnsamling og analyser avklares mellom partene. Det søkes om eksterne midler der det er mulig.
Forankring til kommuneplanen, kommunedelplaner, temaplaner og arealstrategi både politisk og tverrsektorielt i kommunens organisasjon	Synliggjøre planarbeid i andre prosesser i kommunen (administrasjon og politisk)	- skape forståelse for planprosesser i administrasjon og politikk ved å informere og delta inn i andres prosesser - politiske saker bør kommentere forholdet til plansituasjonen og spesielt målene i kommuneplanen - viktig å sikre folkehelseperspektivet og bærekraftsmål - viktig å sikre involvering og medvirkning i lokalsamfunnet - viktig å styrke fagmiljø og kontinuitet i kommuneorganisasjonen	Innarbeides i saksbehandling og kommunale rutiner.
Godt samarbeid og samskaping mellom kommune, næringsliv, frivilligheten og andre aktører	Etablere gårdeierforening	- utrede hva som skal til for å få på plass gårdeierforening (struktur og aktører) - etablere lokal kontakt og arena for samskaping - synliggjøre det samspillet mellom det offentlige, private, frivillige, media og kunnskapsmiljøene	Det søkes om eksterne midler der det er mulig.
Samarbeid og forpliktelse mellom private og offentlige organisasjoner på tvers av i nivå i pakkeløsningen	Fornye regionalt partnerskap (pakkeløsning) om samordna areal- og transportplanlegging for neste periode	- sikre (videre) deltakelse - inngå intensjonsavtaler - samarbeid/spleiselag om fysiske tiltak og kampanjer som stimulerer til økt sykkel/gange og trafikksikkerhet - stedsutvikling, attraktivitet, fortetting med kvalitet	Partnerne går inn med finansiering. Prosjektfinansiering gjennom ulike kanaler. Det søkes om eksterne midler der det er mulig.

		- kunnskaps- og kompetanseoverføring, styrke fagmiljø i mindre byer og kommuner - jobbe for statlig grunnfinansiering gjennom belønningsordninger for fylkeskommuner/kommuner/regionse ntra som vil etablere pakker	

Indikatorer for velferd, inkludering og samarbeid

Hovedindikatorer:

Indikator	Kilde
V1: Andel unge som er med i organisert fritidstilbud	Ungdata
V2: Andel unge som ikke er fornøyd med tilbudet på møtepunkt	Ungdata
V3: Områder barn opplever som negative/positive	Ungforsk
V4: Identitet og optimisme i kommune/næringsliv	Barnetråkk
V5: Tillit til kommunalt styre	Tillitsundersøking
V6: Holdninger til tettstedutvikling	KS/KF bedrekommune.no

Tilleggsindikatorer:

Indikator	Kilde
Utdanningsnivå i befolkninga	SSB
Andel unge som er trygge i nærområdet sitt (Indikatoren er tatt ut av ungdataber rapportene fra 2020)	Ungdata

4 Organisering

For Midt-Telemark handler det om å videreføre de gode erfaringene fra bygdepakkeprosjektet når bygddepakka går over fra å være et prosjekt til å bli en del av den daglige driften i kommunen som kommunestyret har vedtatt. Prinsippet for organisering og hvordan ansvarsforholdet er for de ulike temaområdene i tettstedspakken bygger derfor på den organiseringen som allerede er på plass i bygdepakka.

Eierskap og organisering har følgende oppbygging i bygdepakka:

- Prosjekteier: Kommunestyret
- Prosjektansvarlig: Kommunedirektør
- Prosjektleder: Administrativt ansatt i kommunen
- Styringsgruppe:
 - kommunedirektør,
 - ordfører,
 - utvalgsleder plan, teknisk og næring,
 - miljøvern direktør Statsforvalteren i Vestfold og Telemark,
 - leder av hovedutvalg for samferdsel Vestfold og Telemark fylkeskommune,
 - samferdselssjef Vestfold og Telemark fylkeskommune,
 - utviklingsjef VTFK
 - avdelingsdirektør Statens vegvesen Vegavdeling Vestfold og Telemark,
 - prosjektsjef Bane NOR
- Arbeidsgruppe:
 - prosjektleder (leder) kommuneplanlegger,
 - prosjektsjef Bane NOR,
 - rådgiver Vestfold og Telemark fylkeskommune,
 - rådgiver Statens vegvesen,
 - Statsforvalteren i Vestfold og Telemark,
 - rådgiver teknisk
 - folkehelsekoordinator
 - enhetsleder kultur og fritid
 - kultur- og idrettskonsulent
 - representant fra næringslivet i Midt-Telemark.
- Prosjektgruppe: de samme som representerer kommunen i arbeidsgruppen.

Vestfold og Telemark fylkeskommune, Statens vegvesen, Bane NOR, Statsforvalteren i Vestfold og Telemark og Midt-Telemark kommune er parter i prosjektet. Partene har ansvar for å følge opp målsettinger og føringer i overordna planar for samordna areal og transport. Partene har ansvar for å prioritere møte og arbeid i styringsgruppe og arbeidsgruppe. Partene har ellers særskilt ansvar for å bidra med arbeidsinnsats innenfor sine fagfelt. For å involvere flere næringslivsaktører og frivillige i prosjektet er det og vil bli opprettet ad-hoc-grupper innenfor de ulike arbeidspakkene.

Denne modellen har fungert bra og bør videreføres. Det bør vurderes om en fra opposisjonen er med i styringsgruppa for å bedre representere det politiske spennet i Midt-Telemark. Det bør også diskuteres om en eventuell gårdeierforening bør være med i arbeidsgruppen. Det kan også vurderes et nytt samarbeidsfora med andre aktører som studenter, rånere, universitetet, grendelagene, folkehelsekoordinator og andre som kan ha innspill til prosessene. Hvis det ikke lages et slikt fora bør folkehelsekoordinator bli med i arbeidsgruppen.

Vestfold og Telemark har skrevet under en intensjonsavtale som sikrer samarbeidet og et bidrag til finansiering av pakken. I det videre samarbeidet bør de andre partene gjøre det samme.

UTKAST